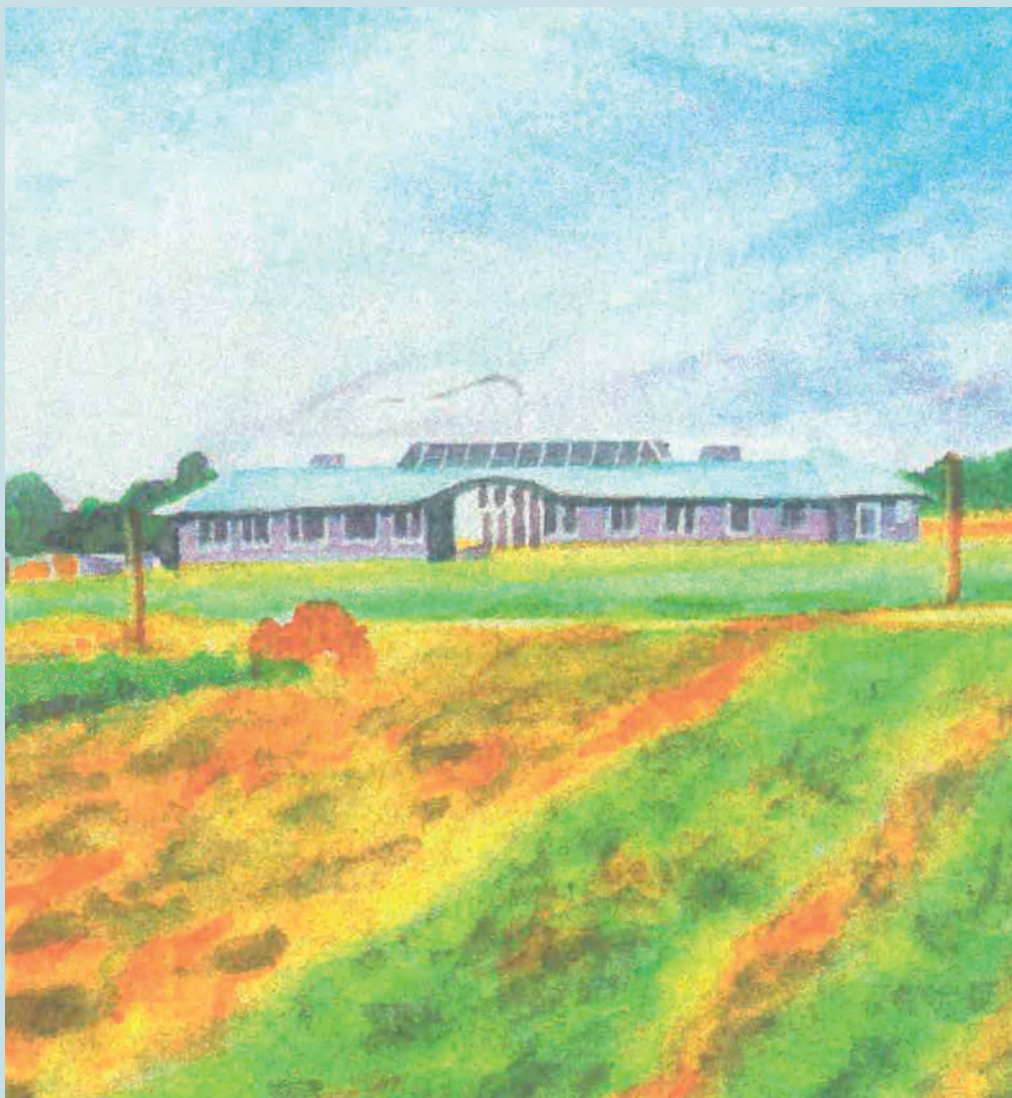

Herthahus

- en Krønike i ord og billeder
1996 - 2025

Forord

Denne udgivelse fra Hertha Støtteforening om Herthahus' tilblivelse, nedrivning og opførelse af et nyt Herthahus rummer 29 års historie.

Det var ikke rart for os, der har boet her og har levet med det oprindelige Herthahus at vide, at det ikke bare skulle ombygges med henblik på bedre forhold for vore udviklingshæmmede, men at det gode hus skulle rives ned, og et helt nyt opføres. Protester nyttede ikke, da samfundets nye byggeregler og paragraffer umuliggjorde manges ønske.

Hæftets udgivelse skyldes en forælder, der udtrykte sin udviklingshæmmedes datters ønske, om et hæfte med fotos af det forsvundne Herthahus, som hun havde boet i.

Det greb vi som en god idé i Støtteforeningens bestyrelse, og her foreligger resultatet. Det viser i billeder, hvor megen glæde vi alle har haft af huset, og hvor mange arrangementer det i årenes løb har rummet.

Helle

Begyndelsen

Besigtigelse af den bare mark, besøg af P1.
Huset i baggrunden må være et af dem på modsatte side af Engvej...
Billedet er taget i området, hvor Eja og Jens Eriks hus nu ligger...

Per holder tale ved grundlæggelsen af Herthahus

Modstand og medarbejde

Helt op til den sidste periode inden projektets fysiske realisering var der besværligheder at overvinde: uvillige kreditforeninger og et kompliceret lovstof, der hele tiden ændredes. Med hjælp fra embedsmænd i Galten Kommune og en aktivt medarbejdende Merkurbank lykkedes det.

16/3 95

Landsby-projektet Hertha hænger i tynd tråd

Folkene bag projektet i Herskind er ved at give op

Et landsby-projekt for psykisk udviklingshæmmede og »normale« familier, som efter planen skal bygges i Herskind, er ved at støde på grund.

De sidste otte år har en gruppe mennesker kæmpet for at få projektet op at stå. Men på trods af stor opbakning fra lokalbefolkningen, en godkendt lokalplan for området samt færdige arkitekttegninger, udbudsmateriale og beskrivelser af det pædagogiske arbejde på stedet, er gruppen bag projektet langt fra sikre på, at det bliver til noget.

- Hvis ikke vi kommer igang med at bygge her i foråret, kommer vi slet ikke igang. Vi kan ikke fortsætte

med at have projektet hængende i luften, af hensyn til dem der er med i det. Det gælder også de 10 udviklingshæmmede, som står og venter på at flytte ind i bofællesskabet, siger Søren Hansen fra Hertha-gruppen.

Ingen lån

Herthas problem er finansieringen. Byggeriet skulle være påbegyndt sidste forår, men kreditforeningerne nægtede at låne Hertha penge, selv om der blev ydet statsgaranti på lånene.

Hertha-folkene fandt nemlig en ny lov, om statstøttet byggeri af for eksempel bofællesskaber, som skræddersyet til projektet. Men på trods af den store statsgaranti på lån, har kreditforeningerne ikke pligt til at låne penge til Hertha og tilsvarende »eksperimenterende« projekter.

Nu har Hertha opgivet at slås med kreditforeningerne, og forhandler i stedet med Den almennyttige Andelskasse Merkur, samt en hollandsk og en tysk bank, som støtter de samme formål som den danske andelskasse.

Der forhandles om lån på ialt syv mio. kr.

Det springende punkt er nu at lokke andelskasserne til at låne penge ud til opførelse af selve bofællesskabet for de 10 udviklingshæmmede, det såkaldte storhus, samt værksteds- og landbrugsbygningerne. Andelskasserne er nemlig mest stemt for at finansiere den række almindelige familieboliger, som det totale projekt også udgør.

- Vi håber selvfølgelig det går i orden, men jeg tør ikke rigtig tro på noget efterhånden, siger Søren Hansen.

Under alle omstændigheder bliver der tale om et

byggeri i to faser. Stik mod de oprindelige planer. Det skyldes, at de boliger i parcelhusstørrelse, som de »normale« familier skal flytte ind i og som man regnede med skulle være lejeboliger, nu bliver almindelige ejerboliger.

Ikke råd

Der er projekteret med 11 boliger. Men det er urealistisk i første omgang.

- Nogle af familierne vil gerne bygge ejerboliger, men mange af de folk, som har været med i projektet lige fra starten, har ikke råd. Og dem mister vi. Det er ærgerligt, at folk skal sorteres efter, om de er istand til at lægge 200.000 eller 300.000 kr. på bordet. Og det er desværre nogle af de folk, som virkelig brænder for projektet, som nu må melde fra, siger Søren Hansen, som dog ikke har

opgivet tanken om at bygge leje-boliger på længere sigt.

Hertha landsbyprojektet er inspireret af Rudolf Steiner-ideer. Ideen er at opbygge et fællesskab, hvor »normale« bor i umiddelbar nærhed af, eller sammen med, voksne udviklingshæmmede, og hvor der skal skabes arbejdspladser for den sidstnævnte gruppe. For eksempel gartneri, landbrug og frugtavl.

Økologisk

Landsbyen skal bygge på et økologisk grundlag med for eksempel biodynamisk jordbehandling.

Hertha-projektet i Herskind er støttet med 500.000 kr. fra fonde og tipsmidler. Blandt forældre til udviklingshæmmede, landsbygruppen selv og interesserede er der rejst 700.000 kr. som gaver. *ms*

Ja til Hertha

Langt om længe er aftalen på plads om nyt bo-fællesskab

Vejen har været lang og trang. Siden 1991 har været holdt en utrolig masse møder og skrevet et hav af breve og notater. Men i aftes lykkedes det så for Hertha-gruppen, der vil etablere et levestof-fællesskab for psykisk udviklingshæmmede og normale familier ved Herskind.

Et enigt byråd godkendte forslaget fra socialudvalget om at etablere et bofællesskab doe 12

personer som kerne i Hertha-landsbyen.

Bofællesskabet skal formelt drives af kommunen, men i tæt samarbejde med Hertha.

Kommunen er med til at udleje boligerne, og dermed sikres det, at kun personer, hvis hjemkommune vil dække udgifterne, kan få en bolig. Dermed risikerer Galten Kommune ikke at skulle betale for psykisk handicappede fra andre kommuner. Kommunens ret til at visiterer beboere til bofællesskabet tinglyses som en servitut foran ethvert pant, oplyste borgmester Leif Jensen (S).

Han var glad for, at

Hertha-projektet bakkes op af Herskind-borgerne.

- Det er et spændende projekt, som vil skabe interesse landet over - og Herskinds navn vil blive endnu mere kendt. Det er et spørgsmål, om det ikke på et tidspunkt vil blive spurgt, om Århus ligger i Herskind Amt, sagde han smilende.

Byrådet udpegede sammen med godkendelsen sin repræsentant til bestyrelsen for den selvejende institution bag bofællesskabet. Det blev formanden for socialudvalget, Søren Sørensen (S). *sinn*

Bofællesskabet i Herskind får plads til 11 udviklingshæmmede beboere.

Hertha kan sætte byggeri i gang

Galten Byråd har godkendt bofællesskab i Herskind

GALTEN - Fire år efter foreningen Herthas landsbygruppe første gang ved et møde på rådhuset præsenterede sine planer om et »levefællesskab«, er der nu langt om længe mulighed for at sætte byggeriet i gang.

Galten Byråd godkendte i aften i enighed et bofællesskab

med tilknyttet værksted, som skal opføres på Herthas grund ved Engvej i Herskind.

Galten har i forvejen et bofællesskab for psykisk udviklingshæmmede, og endnu et bofællesskab er under opførelse i Galten. Dermed er behovet for boliger til kommunens egne udviklingshæmmede borgere dækket ind, og beboerne i Herskind-bofællesskabet ventes alle at komme udefra.

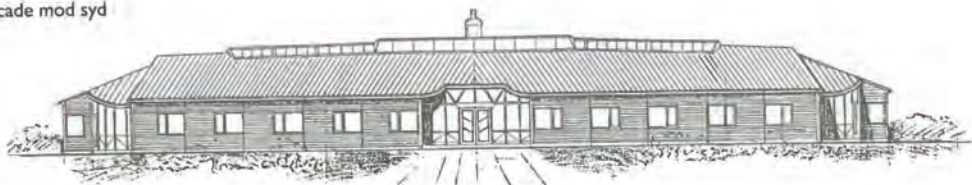
Derfor har kommunen villet sikre sig, at beboernes hjemkommuner betaler alle udgifter. Det har været svært at finde den rette konstruktion, men løsningen er blevet, at bofællesskabet drives af Galten Kommune, som til

gængæld sikrer sig økonomisk ved en tinglyst servitut på ejendommen.

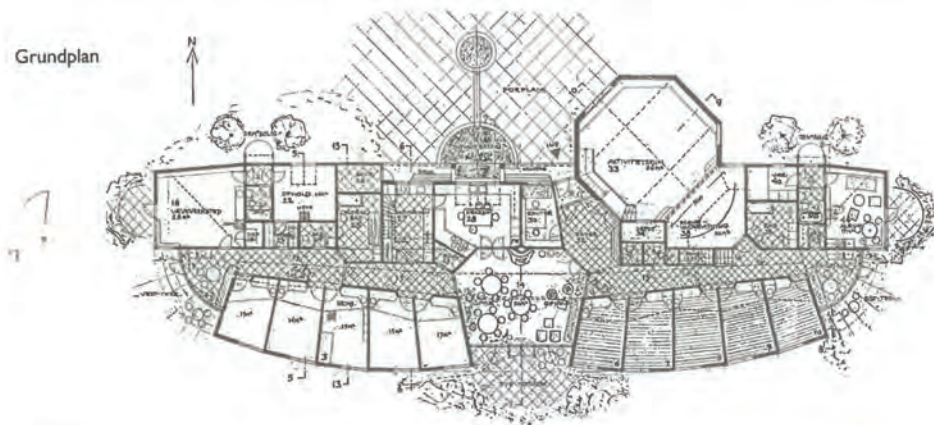
- Ideen bag projektet er at give udviklingshæmmede bedre levevilkår, og det fortjener al mulig ros, at der i vores samfund er mennesker, som lægger så stor indsats i dette arbejde, sagde borgmester Leif Jensen (S) på byrådsmødet.

Bofællesskabet med 11 boliger til udviklingshæmmede indgår i en lille landsby, hvor familier vil bo blandt de udviklingshæmmede. *Nete*

Facade mod syd

Grundplan

Facade mod nord

Første spadestik

I 1995 blev det første spadestik taget til et bofællesskabshus for 11 unge udviklings- hæmmede, der ikke kunne vente meget længere på et botilbud, i det, der siden blev til Hertha Lefvællesskab i udkanten af Herskind.

Til huset var knyttet en støttebolig for en almindelig familie og en lille sal for hele det kommende Lefvællesskab. Desuden et enkelt familiehus. Egentlig var denne begyndelse skæv.

– For mange udviklingshæmmede – for få "normale" landsbybeboere. Denne skævhed har der siden været arbejdet meget med at få rette op på, idet tanken fra starten var 1 udviklingshæmmede for hver 4 "normale".

En masse frivilligt arbejde indgik i husets færdiggørelse.

Bofællesskabet snart klar til tag.

Helle Hansens tale ved grundstensnedlæggelsen i Herthahus

Det jeg er blevet bedt om at sige noget om i dag, er hvordan det hele startede. Hvad er der gået forud for denne grundstensnedlæggelse i dag?

Det kunne blive en meget lang historie, for begyndelsen ligger så langt tilbage, at de fleste af de unge mennesker, der sidder her i midten i dag, dengang var i børnehaveralderen – de var altså ikke engang begyndt at gå i skole.

Den helt spæde start på noget tilsyneladende helt andet end en landsby begyndte i vinteren 1978/79. Da var jeg i Järna på den helsepædagogiske uddannelse og fik der den idé, at psykisk udviklingshæmmede også skulle kunne gå i Rudolf Steinerskole. De skulle kunne få R.S. pædagogik og alligevel blive i deres familier og ikke sendes på kostskole som 7 årige, som hvis de skulle på Marjatta, som var eneste sted med Rudolf Steiner pædagogik i Danmark dengang. Denne tanke blev så bydende nødvendig og samtidig så indlysende, så den måtte realiseres.

Jeg vidste at en R.S. Skole skulle starte i Silkeborg, og kontaktede derfor Bent og Aster Andersen, som sammen med et par andre også fandt tanken rigtig, og der startede vi med en beslutning om at ville R.S. skolemulighed – men også generelt frit skolevalg - for hæmmede såvel som for ”normale”.

I dag føles det som en hjertets grundsten bliver lagt der.

Tanken dengang var jo til dels fra et undervisningsmæssigt synspunkt, men det sociale aspekt var der også. Disse børn, som vokser op i deres familier, hører også med i vore skoler.

De skal ikke undervises i samme lokale, men de skal have et fælles socialt tag over sig. Historisk set så det jo sådan ud, at der dengang hverken var lovparagraffer, erfaring eller fortilfælde, så det blev umuligt at starte en klasse i Silkeborg, da skolen startede i 1981. Vi fortsatte, for idéen måtte blive til virkelighed, så vi kontaktede derefter Skanderborg Steinerskole, og ved den lejlighed anbefalede Holger Mellerup os at starte en forening, for på den måde at føre mennesker sammen, der ville det samme.

Så i 1982 startede foreningen Hertha, hvis navn vi valgte fordi Hertha er navn på den ældste guddom i Danmark. Hun ledede fortidsmennesket, hvis ’jeg’ endnu ikke var fuldt udviklet. Senere brugte vi det tilsvarende navn – i mandlig form - til det helsepædagogiske tidsskrift Nerthus, som startede i 1988.

Men heller ikke ved Skanderborg Steinerskole kunne idéen realiseres, dog - arbejdet fortsatte med en voksende forening og forhandlinger med i tidens løb 3 undervisningsministre.

Da Oskar Hansen for nylig talte om grundstensnedlæggelser, talte han bl.a. også om vreden, og det fik mg til at mindes, vreden over uretfærdigheden i forskelsbehandling af mennesker og vreden over, at det ikke simpelthen var logisk indlysende, at hæmmede børn også skulle kunne få R.S. undervisning, ja i det hele taget gå i friskole. Arbejdet lykkedes på snørklet vis i 1985 (efter 7 års arbejde) med Kristofferhjemmets opståen – og mht. de rette love og paragraffer lykkedes det at forandre disse, resulterende i specialklassernes start i Århus i 1988 – og i dag er det faktisk bare at gå i gang for enhver friskole, der vil.

I foråret 1985 havde vi på et møde før Kristofferhjemmets start, været modige nok fra Herthas side til at love forældre, sagsbehandlere osv. at hvis børnene fik lov at starte på Kristofferhjemmet, garanterede vi dem samtidig et heldags- og et hellivs tilbud - og at det ville vi arbejde på at realisere.

I august 1987 holdt vi det første egentlige landsbymøde – i Silkeborg. Inden da havde vi fra Kristofferhjemmets start på ethvert Hertha-bestyrelsesmøde haft tanken om de voksne hæmmedes liv oppe at vende, men det egentlige landsbyarbejde startede altså i august 87, og historien herfra vil jeg overlade til Søren. Dog vi jeg slutte med et digt af Piet Hein, som var til glæde de første 7 år, men også i de følgende.

Vor uskrevne grundlov

Hvor er dog Danmark dejlig;

Her er intet absolut.

Noget er forbudt, og noget meget strengt forbudt.

Men altid er der ligesom underfundigt føjet til:

”Naturligvis undtagen

hvis De meget gerne vil”

Søren Hansens tale ved Herthahus' indvielse

Velkommen til jer alle.

Jeg har overvejet om man skulle sige tak til nogen. Har opgivet det. Der er for mange, og det er jo noget, vi alle har været sammen om. Egentlig skulle det hus, vi her står i, ikke have været det første hus. Men sådan blev det, og det er nok ikke så dårligt endda.

Vi har gennem årene på forskelligste vis erfaret, at omkring sådanne unge mennesker og børn, som bor i dette hus, er der utrolig mange mennesker. Den første erfaring: Kristofferhjemmet. Bazar. De kalder på mange mennesker, sætter noget i gang. Det, de også kalder på hos os, er i dag en af de største mangelvarer i det moderne samfund: Omsorg, hjertevarme, venskab og samvær på tværs af forskellighed. Den fælleskultur og det samvær vi i det kommende år vil prøve at realisere i større målestok, tager sit udgangspunkt her.

Mange af de normer og traditioner og sociale regler som opstår her, vil komme til at sætte sig spor i alt det næste, som kommer til at ske. Så det er nok alligevel det rigtige sted tilfældighederne bad os om at begynde.

Det er et vigtigt hus med nogle betydningsfulde beboere vi i dag indvier.

Vilje, tro og mod er nogle enorme kræfter, som kan sætte store ting i gang.

Når jeg mindes hvordan råskitsen til Levefællesskabet blev til omkring kaffen og lagkagen i vores lille forening Hertha, må man forbløffes over hvad en gruppe mennesker kan afstedkomme.

Det vi ser her i dag, er mange menneskers fælles vilje til at synliggøre en idé. Det er resultatet af en proces – på godt og ondt - og det hele skal vi have med videre.

Både det som lykkedes og det som ikke er lykkedes.

I sin tale ved grundstensnedlæggelsen for nogen tid siden nævnte formand Oskar Hansen, at en af ingredienserne i dette projekt var det folkelige element.

Det begreb vil jeg gerne opholde mig lidt ved. Hal Koch påstår, at det var Grundtvig, som satte ordet i omløb. Grundtvigs mening med begrebet er værd at se lidt på.

Ved folkelighed mener han ikke ”det let fattelige”. Det er ikke en Olsenbanden-film han taler om. Han mener heller ikke demokrati og da slet ikke det nationale og nationalistiske. I mennesket, siget Grundtvig, bor en levende kraft, som ytrer sig i talen og former menneskelivet.

Anderledes er det ikke med et folk. Et folk er ikke blot et sociologisk fænomen, som bor på et sted og knyttes sammen af bestemte økonomiske og politiske bånd.

Det han taler om, er den livskraft, gådefuld som alt levende, som indefra gennemtrænger folket; som har skabt dets sprog, formet dets historie. Folkeånden som giver sig til kende i modersmålet. Folkeligheden er det, som knytter det menneskelige til jorden og tiden.

Det betyder verdslig dygtiggørelse over den bredeste front til dåd og initiativ.

På Grundtvigs tid gav det folkelige sig udtryk i dyrkning af heden, andelsbevægelse og meget andet.

Ingen – og da slet ikke i denne forsamling – er i tvivl om, at virkeligheden her på kanten til årtusindskiftet er dybt foruroligende.

Naturen er i færd med at slå igen på sit laveste niveau – i det bakterielle. Sociale strukturer, som vi troede evige, er i opløsning osv.

Jeg er ikke i tvivl om, at det folkelige, som Grundtvig beskriver, det er løst.

En anden skribent, som mange af jer kender, er Bernhard Lievegoed, som ikke er i tvivl om, hvad det nye indhold, som vil udspringe af det folkelige: Det er lysten hos frivillige grupper af mennesker, som slutter sig sammen for at gøre noget ved tidens sociale spørgsmål.

Vi ser det i det små ske overalt i vores samfund. Og – siger Lievegoed – det vil brede sig. Det er centralt set det vi gerne vil gøre i vores sammenhæng: Organisere et fællesskab som kan løfte sociale opgaver.

Vi valgte at starte på en bar mark. Og jeg kan love jer, der skal mange kræfter til at holde sig fast uden noget træ, et gammelt hus eller for længst trampede stier at holde sig fast i.

To ting giver lidt jordforbindelse: Haven midt på stubmarken, og den sal vi her sidder i med dens sociale liv. Og jeres tilstedeværelse i dag giver et holdepunkt.

Til slut vil jeg sige, at det vi her forsøger at realisere, er en ramme og en malegrund, som kun de, der vil være med, kan bestemme hvordan skal se ud.

Vi tror ikke, det nogensinde bliver et Utopia; drømmen om dét er ikke vores. Hverdagen har allerede bevist, at træerne ikke kan vokse ind i himlen; blot det at få dem til at slå rod, har sine besværligheder.

Rejsegilde

Prinsgemalen (med en god forsyning Prince-cigaretter) og dronningen med gravhund tog sig tid til at overvære rejsegildet...

Bygmester Arne Andersen fra Vrå holder tale ved rejsegildet. Han byggede senere også den brune række (LV 19)

Mange ville hilse på dronningen og hendes gravhund.

Per Clauson-Kaas ned-sænker dodokaedren med grundstensskriftet i hulrummet under salen. (Se teksten på side 13-14)

Villy Christensen, Per Clauson-Kaas og Leif Hansen fæstner stjernen i gulvet over grundstenen.

“Som stjerne er blodårer for det sociale liv, sådan er salen egentlig fællesskabets hjerte, hvor livets konstante strømmen standses, for at få fornyede kræfter til den videre færd. Det fælles liv omkring salen er skabende for stedets kulturliv. Alt, hvad der foregår her, ligger ud over det, som er nødvendig for at eksistere. Derved skabes de overskuds kræfter, som hele kultur- organismen næres ved”.

Fra den første visionsbrochure.
Indsendt af Sibylla

Herthahus´ grundstenstekst

Herunder teksten til det nu (i 2024) opgravede grundstensdokument (se foto på modstående side), som blev lagt i kobber-dodokaedren d. 11. maj 1996.

**Lysbærende åndskræfter
samlende sjælevarme
kraftfyldt viljestyrke.**

**Måtte dette udfyldte rum rejst af menneskehånd
og båret af jorden
rumme kimkræfter
sjælelig kulturfornyende.**

Kristus Jesus offer båret ind i ensomhedens tid.

**Højt hævede åndsmagter i alle riger!
Se til lysgennemskinneth menneskehandlen tilbageholdt
i ydmyghed, båret ved Mikael – mod menneskemål.**

**Menneskeværen i livsfølger forbundne i mørke
ophøjet i frihed.**

Lagt af Hertha Levefællesskab den 11. dag i maj måned i året 1996.

Igennem 10 år har en gruppe på ca. 60 mennesker arbejdet på at skabe et levefællesskab, hvor en gruppe "normale mennesker" integrerer sig med mennesker, der betragtes som svage i samfundets struktur. I første omgang har vi arbejdet med denne "omvendte integration" for psykisk udviklingshæmmede. Det er dog vores hensigt med tiden at kunne integrere grupper af mennesker, fx langtidsledige, gamle mennesker, og unge med tilpasningsvanskeligheder på vores projekt. Ideelt set kan man forestille sig at 200 "normale", aktive engagerede mennesker via et socialt overskud kan "løfte" 50 mennesker, der er socialt svage. Der er tale om et reelt levefællesskab, hvor det enkelte individ med netop sit særpræg, betragtes som nødvendigt for helheden og får lov til at yde efter sine evner.

Som bygmester: Arne Andersen

Som bygherre, Landsbyfonden: Oskar Borgman Hansen, Søren Hansen, Ingse Iversen, Claus Black Petersen, Tove Vejlgård.

Som fælles ledelse for Levefællesskabet: Villy Christensen, Per Clauson-Kaas, Elisabeth Felix, Kirsten Frank, Leif Hansen, Søren Hansen, Tove Vejlgård.

Som arkitekter: Leif Hansen, Olav Skovsted.

Som malermester: Niels-Erik Boesen

Tekst: Trine Gram

Foto: Sonni Christensen

Det store hus på Herskind prærie

Bofællesskaber for psykisk udviklingshæmmede er en gammel opfindelse. I Århus kommune har det ældste netop fejret ti års jubilæum. Men i Herskind er et helt nyt af slagsen ved at tage form. Hertha Levefællesskab vender op og ned på de vante begreber.

jord i Herskind. Chano redersen og Bente Lindekilde Hansen er mellem de først indflyttede i det store fællesshus.

Filosofien bag de »gamle« bofællesskaber var helt klar, da de begyndte at blomstre frem i firserne.

Psykisk handicappede skulle integreres i det omliggende samfund og ikke leve i lukkede og regelbundne institutioner, hvor der var alt for gode muligheder for at dyrke isolerede leveformer.

De handicappede skulle ud og lære af samfundet og samfundet skulle lære af dem.

Ældgamle opfattelser af, hvad der er normalt og hvad der ikke er normalt, fik et skud for boven - og det er i de allerfleste tilfælde lykkedes fint at få samfundskontakten til at fungere.

- Men det er foregået på samfundets præmisser, ikke på de handicappedes, mener folkene bag Levefællesskabet Hertha i landsbyen Heriskind vest for Århus

De mener, mange af beboerne i de integrerede bofællesskaber stadig lever en yderst isoleret tilværelse.

Deres nyfødte bofællesskab bygger på tanken om en omvendt integration - et sted, hvor de handicappede kommer først, og hvor normalt fungerende flytter til, fordi de bevidst ønsker en fælles dagligdag sammen med blandt andre mongoler, autister og hjerneskedede.

Pionerindflytning

Chano Pedersen, 20 år, og

Bente Lindekilde Hansen, 31 år, er to af de 11 beboere, som flyttede ind i det kollegielignende fælleshus i Heriskind i begyndelsen af marts.

Chano er flyttet i bofællesskabet direkte hjemmefra, mens Bente tidligere har boet på institution i adskillige år.

Hun har også flere gange forsøgt at flytte for sig selv og klare tilværelsen på egen hånd, men det er ikke lykkedes særligt godt.

- Jeg kan ikke rigtig finde ud af at få det hele til at fungere, og det er hver gang endt med, at jeg er vendt tilbage til at bo sammen med andre, siger Bente.

Det, hun ikke selv kan skabe, er et liv, hvor der er nogle strukturer og faste regler for, hvad hun er nødt til at gøre for at undgå kaos i sit hjem, sin økonomi og sin dagsrytme.

- Her er der en masse frihed til at gøre som man vil,

samtidig med, at der er nogen til at hjælpe mig med at få alting til at hænge godt sammen, mener Bente.

Chano har boet hos plejeforældre det meste af sit liv - og det er blandt andre dem, der har fostret ideen, planlægningen og realiseringen af Hertha Levefællesskab.

Plejeforældrene, Søren og Helle Hansen, er det første par, der er flyttet ind i fællesskabet i et fritliggende parcelhus, bygget på fællesskabets 40 tønder land store grund.

Søren er samtidig ansat af bofællesskabet som en af dets ni pædagoger.

I Levefællesskabet Hertha vil der i løbet af endnu et år være to fritliggende familiehuse, to længhuse med plads til henholdsvis tre og fire familier og en samling rækkehuse med 10 boliger på hver 80 kvadratmeter, alle bygget ud fra økologiske principper i lighed med den

økologiske landsby i Hjortshøj.

Samtidig opføres værksteder og en landbrugsbygning med plads til 15 køer. Planerne for de nærmeste år indeholder også et bageri, mejeri og gartneri.

Altsammen bliver den daglige ramme og arbejdsplads for de psykisk handicappede - og de flytter ind med livstidsgaranti.

Så allerede nu, mens altting er splinternyt og ungt, er der grøde i tankerne om at bygge et olle-kolle på grunden engang.

Steiner- tanker bag

Den rent fysiske model for Hertha Levefællesskab står i pap og karton ved siden af den purpurfarvede, ottekan- tede fællessal og lover fælles fremtid.

Modellen for det menne- skelige samvær er også fast- lagt.

Hertha Levefællesskab bygger på antroposofien og Rudolf Steiners tanker om socialøkologiske principper, helsepædagogik og socialte- rapi. Flertallet af de unge handicappede indflyttere har haft en opvækst med Ru- dolf Steiner-institutioner som dagligdag - men ingen forlanger, man skal tilslutte sig antroposofien, for at væ- re med i fællesskabet.

Når Hertha Levefælles- skaber fuldt udbygget, vil de unges hverdag i landsbyen blive naturligt fyldt med praktiske og menneskelige gøremål.

De kommer til at arbejde med i det biodynamiske gartneri og havebrug, får op- gaver i husførelsen, værk- stederne, landbruget og den kunstneriske terapi, som blandt andet indeholder eu- rytmi, musik, sprogform-

ning og maleri.

Det hele kædes sammen i et tæt samarbejde med for- ældre, borgerne i Herskind og de øvrige beboere i bofæl- lesskabet.

Hjemme hos os..

Chano og Bente er selv med til at sætte leveregler og nor- mer for fælleshuset.

Selv om de allerede nu kender mange af Herskinds beboere og dyrker naboliv, skal de skabe deres eget hjem.

Som ethvert andet sted, hvor en flok mennesker flyt- ter sammen, og skal lære at indrette sig efter hinandens vaner og uvaner, har de haft livlige diskussioner i grup- pen.

- Det allerbedste er, at man selv må bestemme, hvad man vil, siger Chano.

Friheden er dog med modi- fikationer - der er masser af ting, der skal laves hver dag og en gang imellem er der nogle, der forsøger at slippe

- Men det duer jo ikke, si- ger Bente, der samtidig ind- rømmer, at hun selv en gang imellem har lyst til bare at lukke døren ind til sit værel- se og melde fridag.

- Det med at kunne lukke sin dør og have fred og ro, er det næstbedste ved at bo he- mener hun.

- Når vi altså allesammen har lært, at vi ikke bare he- tiden kan brase ind uden spørge om lov. For selv om bor i et bofællesskab, vil også være alene enga- imellem.

En af de første morgensamlinger i salen i det nye hus.

Ganske kort efter at Herthahus stod færdigt, var der allerede flere huse på plads. På billedet ses Vævestuehuset med "Buen" bag salen og Helle samt Søren Hansens hus helt th., ligesom stalden (th. i baggrunden) var godt undervejs.

Og "HalmHenriks" cykelskur af fuldtømmer, ler og med klokketårn og bemalet med okseblodsmaling var opført.

Der er husrum hos Hertha

Preja er 21 år og har ligesom længehusets øvrige beboere selv stillet for indretningen af sit værelse. Trappetigen i baggrunden fører op til en have, som findes på alle værelser.

AF LONE KROGSHOLM
Fotos: MADS GREVE

En ny landsby er så småt ved at rejse sig på de sydvendte skråninger øst for Herskind by. Et 600 kvm. stort længehus opført i en markant arkitektur med skæve vinkler og buede vægge er kun en begyndelse på et helt nyt liv.

En begyndelse både for de 11 udviklingshæmmede og en familie med tre børn, der har fået et nyt hjem samt for husets 12 ansatte. Men også for Herskinds borgere, der allerede har hilst tilflytterne velkomne ved at tildele dem en pris for deres usædvanlige initiativ og ved at møde talsværkt op til landsbyens første åbent hus arrangement for nylig.

Ved siden af længehuset er en 125 kvm. stor villa ved at tage form, mens en bunke træstammer ligger parat til at blive savet ud til et tredje hus. Begge skal være boliger for familier, der bevidst har valgt at blive naboer til de psykisk handicappede.

Det selvejende landsbysamfund har været længe undervejs. Til sommer er det 10 år siden, at 30-40 mennesker første gang samledes for at skabe et nyt fællesskab i landsbyform, et sted med plads til både stærke og svage, til almindelige mennesker og udviklingshæmmede. Men visionerne har mødt mange praktiske hindringer.

»Forsorg i privatregi findes ikke i Danmark. Ingen har noget imod det, men lovgivningen er ikke gearret til det. Så rent juridisk har der været meget arbejde, før ideerne kunne realiseres,« fortæller Per Clauson-Kaas, der var med til at stifte Hertha, støtteforeningen bag den nye landsby.

Mange af foreningens medlemmer mødtes omkring Rudolf Steiners tanker om undervisning af psykisk udviklingshæmmede børn, enten fordi de underviste, eller de var forældre til handicappede børn. Og deres bekymring for børnenes fremtid skabte tanken om det såkaldte levestofskab i landsbyform.

Landsbymodellen gør op med en livsform, hvor til-

værelsen er opdelt i arbejde, fritid, bolig og familie, og hvor dagligdagen bliver en hektisk rejse fra sted til sted.

Tro på fællesskabet

Samtidig skal den være et alternativ til en kultur, som initiativtagerne mener er præget af social nød. De tror på, at fællesskabet og fordelene ved at bo tæt sammen giver et socialt overskud, der så kan investeres i andre mennesker. De vil skabe en kultur uden skarp opdeling mellem mennesker og med plads til arbejdsløse, gamle, unge, børnefamilier og handicappede, og hvor alle kan bidrage til fællesskabet.

Landsbyen skulle placeres et sted i det østjyske mellem Århus, Silkeborg og Horsens. I 1993 faldt valget på 40 tdr. land jord ved Herskind, 20 km. vest for Århus. Lige nu flytter de første beboere ind, og inden

årets udgang forventes landsbyen at huse 50 mennesker. Det er planen, at den om en 10-15 år huser fire gange så mange, men udviklingen skal ikke gå hurtigere, end at det nye samfund kan blive en integreret del af Herskind by med dens ca. 500 borgere.

I øjeblikket står længehuset og et enfamilieshus alene på det store område. I løbet af dette år skal der bygges to rækkehuse med ialt syv lejligheder, yderligere to enfamilieshuse, hvoraf det ene rummer en tegnestue for et arkitektfirma, og en stald til køer og traktorredskaber samt et værksted. Nogle af husene bliver opført som andelsboliger andre som ejerboliger.

Tanken er, at landsbyen skal rumme et bredt udsnit af befolkningen, både hvad angår arbejde og uddannelse, alder og erfaring. Den skal gerne have overvægt af

mennesker, der har deres daglige virke udenfor landsbyen og voksne, men den skal også huse folk, der er beskæftiget i landsbyen med gartneri, landbrug, i fælleskøkkenet eller med pleje og terapi af de udviklingshæmmede.

Mindre virksomheder er meget velkomne. Selv om man i Hertha har planer om selvforsyning, ønsker beboerne ikke at blive selvtilstrækkelige. Der skal udveksles ideer og produkter mellem fællesskabet og det omgivende samfund. Derfor bliver en af sommerens opgaver også at få lagt grunden til et 1500 meter langt stisystem gennem landsbyen og ned til Lyngbygårds å. Til fornøjelse for både fællesskabets beboere og Herskinds borgere.

Den første tid

Endnu før folk var flyttet ind, og mens der stadig lå spåner på gulvet, blev der klargjort til og afholdt fastelavnsfest i den nye sal i februar 1996. Chano flyttede midlertidigt ind i samme måned, men den egentlige indflytning foregik først i marts måned.

Da Inger Hartvigsen (Ullas mor) kom til, blev der fuldstændig styr på beboernes økonomi.

Louises fødselsdag d. 19/3-1996. (Louise er Helle og Søren's plejebarn).

De glade beboere i det fine nye hus - set fra hemsens ned i stuen.

Tæt på tragedie

En udviklingshæmmet pige i Herthas bofællesskab gemte sig under dynen og ville ikke ud, da branden bredte sig

Martssolen står skråt ind i den store, sodsværtede dagligstue.

Den sure stank af røg hænger

tung i rummet, der dagen før var hyggelig midtpunkt i bofællesskabet for psykisk udviklingshæmmede i Hertha Levefællesskabet i Herskind.

Som et minde om hyggen står den gamle bornholmer stadig på sin plads ved væggen - afsveden og med et gabende hul, hvor urværket plejer at sidde.

På gulvet mellem forkuldede brædder og sorte rockwool-totter står Vicky Hattesen og Anne-Lene Jappe og kigger på ødelæggelserne.

Chok'et sidder dybt i dem begge efter branden nogle timer tidligere. Og de omfavner hinanden - i tilbagevendende lettelse over, at det lykkedes at få alle beboere ud, og at ingen kom til skade.

For tragedien var tæt på.

Branden opstod i en industri-tørretumbler i en baggang og den bredte sig først

Den fælles dagligstue er et trøstesløst syn efter branden fredag nat - men Anne-Lene og Vicky er lettede alligevel, fordi ingen af bofællesskabets beboere kom til skade ved nattens brand. Foto: Jens-Erik Sinnbeck

langsomt, men pludselig med eksplosiv hast og en voldsom røgudvikling.

Vicky havde nattevagten og sov oppe i hemsens overdagligstuen. Hun blev vækket kl. 0.32, da røgalarmen lød.

Den brændende tumbler havde slået relæet fra, så der var bælgmørkt, men ikke særlig meget røg i starten, fortæller hun.

Vicky ringede først 112 og gik så i gang med at få beboerne vækket og hjulpet ud af deres værelser. Hun fik hjælp af Anne-Lene, som bor i lejligheden i den vestligste del af huset og blev vækket af tumulten.

I den anden ende hjalp også naboen Vivian med at få beboere i denne del af huset ud.

Branden i 2003

I de første minutter gik det hurtigt med at få beboerne ud. Men pludselig skete noget voldsomt - på få sekunder blev røgen så tæt, at man intet kunne se, fortæller Vicky.

På det tidspunkt var de fleste beboere kommet ud. Men én var helt sikkert tilbage endnu - en pige, der havde trukket dynen op over hovedet og nægtede at forlade sit værelse. Uden naturligtvis at være klar over, at hun var i yderste livsfare.

Kort før flammerne gjorde det umuligt at komme ind i bygningen, løb Anne-Lene ind igen og fik pigen båret ud. Mens de to var på vej ud, blussede ilden igen kraftigt op, da ruder i vestfløjen pludselig sprængtes - formentlig ved en røggas-eksplosion.

Da brandfolkene var på stedet kort efter, trængte de ind i den tætte røg, for at sikre at alle var kommet ud. Men da nogle af de opskræmte beboere i mellemtiden var løbet væk fra ilden, var det i nogle skrækelige minutter fortsat uvist om alle 11 beboere var i sikkerhed.

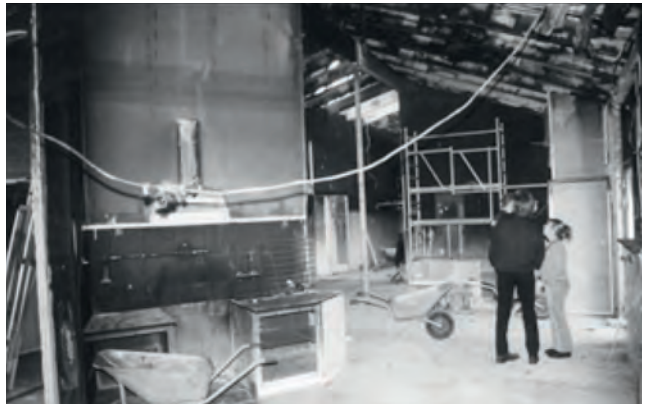
Det var de. Og derfor var det ikke så slemt for Vicky og Anne-Lene at gense de brandhærgede rum i bofællesskabet i solskinnet fredag formiddag.

Branden er den anden på Hertha indenfor godt et år. Men i modsætning til den første, der i januar 2001 nedbrændte et knapt færdigt halmhus, så er der her tale om et konventionelt opført hus - med gipsplader, rockwool og andre almindelige materialer.

En del af beboerne er for en tid flyttet hjem hos deres forældre, mens nogle bor hos andre familier i Hertaha-fællesskabet.

Et midlertidigt køkken indrettet i en container blev fredag placeret ved siden af det brandhærgede bofællesskab. Her er den store fællessal sluppet ret let fra branden og kan hurtigt tages i anvendelse igen. Derimod vil der formentlig gå måneder før værelserne i den vestlige fløj igen kan tages i brug.

sinn

Efter den første oprydning...

Genhusning

Efter at være midlertidigt genhuset hos familie og venner, bliver der 14 dage efter rejst en pavillon med ni værelser og et fælles opholdsrum. Hver fik sit værelse, men at bo der er som at være på lejrskole. Det er lidt sjovt i 14 dage, men så oplever man, hvordan alt kan høres gennem de tynde vægge. Pladsen er trang. Som tiden går, begynder man mere og mere at gå hinanden på nerverne...

På billedet th. ses pavillonerne, som blev placeret på grunden, hvor Jytte og Tyges hus i dag ligger.

Salens daglige brug

Det traditionelle julespil fra Oberüfer - opført som det sidste før juleferien - har altid været en stor begivenhed for såvel medvirkende som publikum.

En af salens hovedfunktioner er at danne ramme om bofællesskabernes dramatismer. Her er det fra opsætningen af Tryllefløjtens del I og II i hhv. 2014 og 18.

Kø ved de overdådige kageborde ved en af de mange Lørdagscaféer, som helt frem til corona-krisen blev afholdt 6-7 gange om året. Lørdagscaféen var et forældredrevet åbent-hus-arrangement, hvor forældre og alle interesserede kunne få et indtryk af Hertha. Forhåbentlig kan det starte op igen i det nye Herthahus...

Herunder og øv. næste side: Grease har været en af de større opsætninger i dramagruppens regi.

Grease 2017

Jubilæumsfest i 2017, 21 års fejring

Lucia fejring

Salen har lagt gulv til fester og fødselsdage i lange baner. Her fra Lars Kongsteds 60 års dag i 2019, hvor det store hit var Johnny fra Lars' favoritband Kandis, som fejrede Lars, så ikke et øje var tørt.

Landsbymøder og visionsseminarer har vakt eftertanker og fyldt salen ud talrige gange i årenes løb.

Flere glimt fra salens mangfoldige brug: musikøvning, Mama Mia-opførsel, dico-aften og fastelavns-tøndeslagning.

Og årene gik

Tid til fordybelse

Fundraising og nedrivning

Det var med blødende hjerter, at Levefællesskabet blev vidne til, at Herthahus i november 2023 blev hegned ind, og store maskiner begyndte en systematisk nedrivning. Heldigvis var huset blevet fejret med en fest, og der var salg af genbrugsmaterialer, som gik til ovenlysvinduer i det nye Herthahus.

En meget lang proces gik forud for nedrivningen. Det havde længe stået klart, at boligerne i Herthahus ikke levede op til tidens krav til boligstandard med kun et enkelt værelse, toilet på gangen og fællesarealer.

Så allerede i 2017 startede der en proces med at rejse midler til opførelse af et helt nyt bofællesskab, som kom til at hedde Vidarhus samt til en opgradering af Herthahus. I processens løb stod det hurtigt klart, at det gamle Herthahus ikke lod sig renovere, uden at det ville blive mindst lige så dyrt som at bygge nyt. Der blev søgt fonds- midler og lavet indsamlinger, så Concept ApS v/Morten Schmidt (tidl. Schmidt Hammer Lassen Architects) og Mette Nygaard kunne bistå med forslag til en nybygning med større boliger stadig til 11 beboere og sal og stadig inden for matriklen. I tiden under og efter corona-krisen steg priserne på byggematerialer voldsomt, så de tilbud, der kom ind, var over 13 mio. over de muligheder Landsbyfonden havde. Her startede så en grundig revidering af projektet mhp. at finde besparelsesmuligheder, og det lykkedes at komme ned på de ca. 25 mio. kr., som Landsbyfonden totalt havde mulighed for at skaffe til projektet. Midlerne til Herthahus kom hovedsagelig fra Novonordisk Fonden og Augustinus Fonden, men et intensivt indsamlingsarbejde resulterede også i private bidrag på knap 0,3 mio. kr.

Stålpladebelagt kørevej om til sydsiden af Herthahus til de mange store maskiner og anden trafik til og fra byggepladsen.

Nedrivning

Fra den lidt hjerteskræende nedrivning...

Genopbygningen

VI GLÆDER OS TIL AT AFLEVERE DET NYE SAMLINGSPUNKT FOR HELE
HERTHA LEVEFÆLLESSKAB I EFTERÅRET 2024

Fra totalentreprenøren
Wills' facebook-side

Der gik rigtig meget gips til
vægge i det nye Herthahus

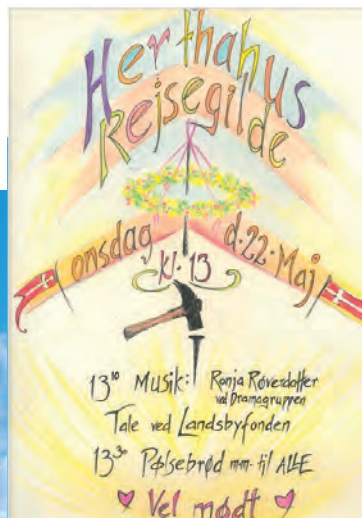

Vægmoduler og spær blev
lavet på Wills' værksted hhv.
en spærfabrik, og det hele
blev sat på plads med kran.

Ole U's nevø legede med sin drone og tog dette billede af huset i pinsen 2024...

Rejsegilde d. 6. juni 2024

De seje og utrættelige håndværkere fra Wils, der har opført det nye Herthahus.

Kennert, der som Landsbyfondens forretningsfører med sikker (om end ind i mellem lidt rystende) hånd har ført Herthahusprojektet gennem de mange fasers skær og strømhvirvler, holder talen ved rejsegildet.

Mange mennesker deltog i det festlige rejsegilde, hvor vejret et øjeblik viste sig fra sin smukkeste side.

Det nye Herthahus

Det flotte nye Herthahus fra forskellige vinkler: Øv. tv.: set fra Landsbyvænget foran Vævestuen, Øv. th. et kik ind mod indgang til sal mv. Ne.: sydfacaden.

Den tidligere formand for Hertha Bofællesskaber og Værksteder Finn Boisen gjorde, lige som medarbejderne og Landsbyfonden, et kæmpe arbejde for at få økonomi og funktionalitet til at gå op i en højere enhed i det nye hus. Her ses han i samtale med Landsbyfondens forretningsfører Kennert Nielsen ved rejsegildet.

Salen i Herthahus er taget i brug og beboerne flyttet ind i deres nye lejligheder (januar 2025).

Tak for flotte donationer til det nye Herthahus fra:

For testamentarisk gave fra Inger Hartvigsen

For gaver til ovenlysvinduer fra medlemmerne af:

Og endelig for flot udført arbejde af arkitekt og hovedentreprenør:

Thorsen arkitekter aps

Før og efter

Set fra Burishus 1. sal

Set fra syd

Hertha Levefællesskab 2022

Egne noter og oplevelser i Herthahus

Denne udgivelse fra Hertha Støtteforening er historien om Herthahus' tilblivelse, nedrivning og opførelse af et nyt Herthahus. Historien rummer 29 års erindringer.

Krøniken opstod på baggrund af en af de udviklingshæmmedes ønske om et hæfte med billeder af det forsvundne Herthahus. Støtteforeningens bestyrelse greb ideen, og billeder og tekst viser årenes gang med arrangementer, og den glæde som har fyldt huset, og som vi ved vil fortsætte i det nye hus.

Krøniken her er blevet færdig til indvielsen af det nye Herthahus. Vi ser frem til mange nye år med gode oplevelser i huset.

På vegne af Støtteforeningens bestyrelse.
Marts 2025

Tryk: www.tryksagsagenten.dk

Layout: www.bykristine.dk